

ikke kommenteret.¹

Oversigten over igangværende og planlagte projekter over arbejdsløshedsproblematikken er som nævnt opdelt på institutioner. Dette forekommer hensigtsmæssigt mhp. at give et overblik over forskningssammenhængene inden for den enkelte institution, men mindre funktionelt i relation til en tematisk oversigt. Den håndbogsmæssige anvendelighed af denne projektoversigt kunne let være forøget vha. et emne- og forfatterindex.

Projektoversigten bygger på oplysninger fra den enkelte forsker og er ret forskellige på trods af intentionen om en struktureret beskrivelse (jvf. p. 7). Dette er formentlig en uundgåelig omkostning, der ikke rækker ved funktionen som oversigt. Er der behov for en mere fyldig oversigt over det enkelte projekts indhold og problemstillinger, kan der henvises til beretninger og lignende materiale fra de enkelte institutioner.²

Sammenfattende kan det om redegørelsen siges, at den på trods af de fremførte mindre indvendinger absolut udfylder et hul i den eksisterende viden om arbejdsløshedsforskningen i Danmark. Den skal derfor anbefales som problemkatalog over arbejdsløshedsproblematikken og som håndbog over denne forskning i Danmark.

NB: Det fremgår indirekte af redegørelsen, (p. 11), at politologi ikke er en disciplin, der beskæftiger sig med arbejdsløshedsforskning. Kan det være rigtigt?

Niels Chr. Sidenius

Øyvind Østerud, Utviklingsteori og historisk endring. En kritisk fremstilling av utviklingsteoretiske posisjoner innen samfunnsforskningen. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1978. 111,00 kr.

Øyvind Østeruds bok er et imponerende forsøk på en samlet fremstilling av ulike teorier om sosiale politiske endringsprosesser. Den dekker et lenge følt behov for en slik fremstilling på et skandinavisk språk. Boken gir både en systematisk gjennomgang av teoretiske posisjoner og samtidig en kritisk analyse og problematisering av de synspunkter som presenteres. Spesielt den siste del av boka om "Periodisering, samfunnsform og dominans" representerer et interessant bidrag til en videreutvikling av politisk utviklingsteori basert på problemstillinger

---

1) Brita Lang, Utslagningen på arbeidsmarknaden. En nordisk bibliografi över åren 1970-1977, Stockholm 1979.

2) Her kan der eksempelvis henvises til et af de mere aktive forskningsmiljøer omkring arbejdsløshedsproblematikken, nemlig Institut for Organisation og Arbejds-sociologi (Handelshøjskolen i Kbh.), Årsrapport 1/8 1977-31/7 1978, der pp. 82-91 behandler instituttets arbejdsløshedsforskning.

ikke kommenteret.¹

Oversigten over igangværende og planlagte projekter over arbejdsløshedsproblematikken er som nævnt opdelt på institutioner. Dette forekommer hensigtsmæssigt mhp. at give et overblik over forskningssammenhængene inden for den enkelte institution, men mindre funktionelt i relation til en tematisk oversigt. Den håndbogsmæssige anvendelighed af denne projektoversigt kunne let være forøget vha. et emne- og forfatterindex.

Projektoversigten bygger på oplysninger fra den enkelte forsker og er ret forskellige på trods af intentionen om en struktureret beskrivelse (jvf. p. 7). Dette er formentlig en uundgåelig omkostning, der ikke rækker ved funktionen som oversigt. Er der behov for en mere fyldig oversigt over det enkelte projekts indhold og problemstillinger, kan der henvises til beretninger og lignende materiale fra de enkelte institutioner.²

Sammenfattende kan det om redegørelsen siges, at den på trods af de fremførte mindre indvendinger absolut udfylder et hul i den eksisterende viden om arbejdsløshedsforskningen i Danmark. Den skal derfor anbefales som problemkatalog over arbejdsløshedsproblematikken og som håndbog over denne forskning i Danmark.

NB: Det fremgår indirekte af redegørelsen, (p. 11), at politologi ikke er en disciplin, der beskæftiger sig med arbejdsløshedsforskning. Kan det være rigtigt?

Niels Chr. Sidenius

Øyvind Østerud, Utviklingsteori og historisk endring. En kritisk fremstilling av utviklingsteoretiske posisjoner innen samfunnsforskningen. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1978. 111,00 kr.

Øyvind Østeruds bok er et imponerende forsøk på en samlet fremstilling av ulike teorier om sosiale politiske endringsprosesser. Den dekker et lenge følt behov for en slik fremstilling på et skandinavisk språk. Boken gir både en systematisk gjennomgang av teoretiske posisjoner og samtidig en kritisk analyse og problematisering av de synspunkter som presenteres. Spesielt den siste del av boka om "Periodisering, samfunnsform og dominans" representerer et interessant bidrag til en videreutvikling av politisk utviklingsteori basert på problemstillinger

---

1) Brita Lang, Utslagningen på arbeidsmarknaden. En nordisk bibliografi över åren 1970-1977, Stockholm 1979.

2) Her kan der eksempelvis henvises til et af de mere aktive forskningsmiljøer omkring arbejdsløshedsproblematikken, nemlig Institut for Organisation og Arbejds-sociologi (Handelshøjskolen i Kbh.), Årsrapport 1/8 1977-31/7 1978, der pp. 82-91 behandler instituttets arbejdsløshedsforskning.

omkring intra- og internasjonal avhengighet og overganger mellom ulike samfunnsformer. De to første deler inneholder en kritisk og velargumentert diskusjon av ulike "teorier om utvikling og underutvikling" og sentrale "temaer i politisk utvikling" som statsdannelse, nasjonsbygging og revolusjon, samt en analyse av forholdet mellom agrarstruktur og politisk system med utgangspunkt i Barrington Moores bok Social Origins of Dictatorship and Democracy.

Østerud har et klart formål med å skrive denne boken. Han vil "restaurere den klassiske makro-sosiologiske tradisjon, samtidig som denne tradisjonen bør disiplineres mot sine mer spekulative utvekster" (s. 295). Han gjør dette først og fremst ved å problematiser de periodiseringer og antagelser om sammenhenger, overganger og rekkefølger mellom de ulike historiske perioder som ligger til grunn for de enkelte teoretiske bidrag. Periodisering er etter hans mening nøkkelen til forholdet mellom de to former for historie, "det kronologiske hendelsesforløp slik det beskrives og forklares i den fortellende historie og den institusjonelle utvikling slik den kartlegges og begrepfastsettes i strukturelle termer" (s. 183). De teoretiske resonementer man gjennomfører vil være avhengig av hvordan en oppfatter at historien kan inndeles og hvilke mekanismer som betinger og styrer overgangen fra den ene til den andre historiske periode.

Boken gir, med utgangspunkt i disse spørsmålene, en meget god diskusjon av de ulike teorier og oppfatninger om det historiske utviklingsforløp; funksjonalistiske tilnærningsmåter, moderniseringsteorier, sosial prosess og mobiliserings-tilnærningsmåten og komparativ historie tradisjonen samt en rekke av de ny-marxistiske tilnærningsmåtene. En del steder er imidlertid framstillingen så komprimert at det er vanskelig, uten vesentlige forkunnskaper, å få full klarhet over hva de ulike teorier innebærer.

I tillegg til tids- eller periodedimensjon er Østerud også meget opptatt av den romlige dimensjon i politisk utvikling. Politisk endring kan ikke utelukkende analyseres innen den ramme som nasjonalstaten setter. Det er nødvendig å trekke inn et globalt økonomisk, sosialt og politisk perspektiv for å forstå den avhengighet som eksisterer. Det viktige spørsmål er her hvordan det kapitalistiske verdenssystem vokste fram. Han diskuterer Wallersteins modell og påpeker at den i for liten grad tar hensyn til de institusjonelle betingelser for den økonomiske utvikling (s. 226-233).

Østerud påpeker også betydningen av den interne romdimensjon - relasjonene mellom sentrum og periferi - i studiet av politisk utvikling, blandt andet for analysen av de fundamentale relasjoner mellom bondejordbruk og kapitalistisk økonomi. Han er her stort sett opptatt av senter-periferi i en strikt økonomisk, produksjonsorientert forstand, men analysen av avhengighetsrelasjonene kan også, som han selv påpeker, utvides til andre geografiske, sosiale og kulturelle aspek-

ter av den romlige dimensjon (s. 246). Hele boken preges imidlertid av hans opptatthet av agrarsamfunnet og endringene i den agrare produksjonsmåte gjennom innlemmelsen i markedssystemet som et sentralt element i den politiske utviklingsprosess.

De interessante problemstillinger han skisserer kan noen ganger være vanskelige å følge i hans forsøk på samtidig å presentere så mange ulike teorier. På en måte er det to bøker i en. Den første er en problematiserende og kommentert gjennomgang av en lang rekke utviklingsteorier. Den annen hans eget forsøk, gjennom hele framstillingen på å definere et teoretisk og metodologisk ståsted og videre utvikle teorier om senter-periferi relasjoner og samfunnsformer. Det første formålet innbyr i noen grad til for mange sidesprang til fullt ut å kunne være grunnlag for det annet. Framstillingen vitner imidlertid om en imponerende fortrolighet med litteraturen og en fin evne til å sammenfatte og problematisere de ulike teoretiske bidrag. Språket er sterkt preget av fagterminologi og sjar-gong. Dette er også en vesentlig hindring for at boken kan nå ut til et bredere publikum. Det har da heller ikke vært hans hensikt.

Alt i alt en meget lesverdig, inspirerende og god bok - dersom en har en del kjennskap til utviklingsstudier på forhånd. En lettfattelig innføringsbok i politisk utvikling mangler imidlertid fremdels på et skandinavisk språk.

Kjell Eliassen